

Directorate General of Arms Control and Scientific Affairs, Ministry of Foreign Affairs: Japan's Disarmament and Non-Proliferation Policy.

Japan: april 2004, 295 blz.

Dit overzicht van het huidige Japanse ontwapenings- en non-proliferatie-beleid verscheen oorspronkelijk in het Japans en had tot doel een beter begrip te wekken bij het Japanse publiek van de Japanse (diplomatieke) inspanningen op ontwapeningsgebied. Het kwam tot stand tegen de achtergrond van nieuwe, terroristische dreigingen en de rol die nucleaire, biologische, chemische en conventionele wapens daarbij kunnen spelen, alsmede van het actuele beleid ter zake van landen als Noord-Korea en Irak. Na een overzicht van de betekenis van ontwapening en non-proliferatie, de omstandigheden waaronder pogingen daartoe werden ondernomen en de rol van Japan hierbij, wordt aandacht geschonken aan de ontwikkelingen in Noord-Korea, het Midden-Oosten en India en Pakistan. Daarna wordt de huidige stand van zaken geschetst op het gebied van ontwapening en non-proliferatie van nucleaire, chemische en biologische en conventionele wapens en komen de diverse non-proliferatieregimes, de non-proliferatiepogingen op internationaal en regionaal terrein en de Japanse activiteiten aan de orde. Speciale aandacht krijgen het 'Proliferation Security Initiative' en het 'G8 Global Partnership'. Een slothoofdstuk bevat een overzicht van initiatieven vanuit de 'civil society' (symposia en workshops, het voeren van een dialoog, samenwerking met NGO's, ontwapening en educatie). (F.v.d.B.)

Dennis Ross: The Missing Peace. The Inside Story of the Fight for Middle East Peace.

New York: Farrar, Straus and Giroux, 2004; xvi + 840 blz.; \$ 35,= ISBN: 0-374-19973-6

Dit lijvig verslag van het Israëliisch-Palestijns vredesproces vanaf 1991 tot het afbreken van de onderhandelingen in 2001, en het desbetreffend Amerikaans beleid, is van de hand van de daarbij nauw betrokken Amerikaanse diplomaat Ross. Het is gebaseerd op de verwachtingen die hij koesterde en voorafgaande aan zijn diplomatieke missies en onderhandelingen te boek stelde, terwijl hij na afloop daarvan optekende wat er werkelijk had plaatsgevonden. Na een lang hoofdstuk over de vraag 'why Israelis, Arabs and Palestinians see the world the way they do' wordt het vredesproces in zijn aanloop en verdere verloop in al zijn horten en stoten, eindeloze onderhandelingen en diverse evenementen in kaart gebracht. Het begint met het vredesproces van Oslo (1992/1993) en de instelling van de Palestijnse Autoriteit en eindigt met Camp David, het afbreken van de onderhandelingen in 2001, de *Intifada* en de opvattingen van president Clinton in de nadagen van zijn bewind. De bemoeienissen van Syrië en koning Hoessein en de rol van de PLO komen o.m. aan de orde, evenals de moord op Rabin, het optreden van Barak en Arafat en kwesties als de eindeloze 'Hebron Shuttle'. Ondanks de 'missing peace' is Ross het niet eens met de gedachte dat vrede onmogelijk is, dat het conflict in het Midden-Oosten de norm is en dat tien jaar vredesproces een weliswaar nobele, maar futiele zaak was. Hij wijst op bestaande Israëliisch-Palestijnse contacten die in het verleden ondenkbaar waren. Volgens hem is een 'debunking' van wederzijdse mythologieën, en een acceptatie

van de realiteit en van wat mogelijk en onmogelijk is, een eerste vereiste. Arabieren dienen het compromis te aanvaarden, terwijl Israël bereid moet zijn het idee van overheersing op te geven. En al zou een werkelijke oplossing (voorlopig) onmogelijk zijn, de bereidwilligheid tot pogingen 'to defuse tensions and hostility' is al een stap in de goede richting. In een epiloog van 20 blz. geeft Ross aan hoe het vredesproces met behulp van een Amerikaanse creatieve diplomatie opnieuw gestimuleerd kan worden. (F.v.d.B.)

Michael Ignatieff: The Lesser Evil. Political Ethics in an Age of Terror. The Gifford Lectures.

Princeton, NJ: Princeton University Press, 2004; xii + 212 blz.; \$ 29,95 ISBN 0-691-11751-9

Deze bundel is gebaseerd op lezingen van de auteur, gehouden aan de Universiteit van Edinburgh, in 2003. Hij grijpt terug op terroristische daden in vroeger tijden en werd geïnspireerd door denkers, schrijvers en ethici die diep hebben nagedacht over de 'moral hazard of using doubtful means to defend praiseworthy goals'. Ignatieff noemt de maatregelen die soms nodig zijn om het terrorisme te bestrijden, maar die democratische normen en waarden schenden, het 'mindere kwaad', maar een 'kwaad' waarvan men zich altijd bewust moet blijven. We dienen onze democratie zowel te behoeden voor het kwaad van onze vijanden als voor dat van 'our own zeal'. In het tweede essay ('The Ethics of Emergency') worden de invloed van 'emergency suspensions of civil liberties on the rule of law and human rights' en de voorzichtigheid die daarbij moet worden betracht, nader onderzocht. In het derde essay ('The Weakness of the Strong') gaat de auteur o.m. na waar-

om er steeds sprake is van een overreactie van een democratische staat tegen een terroristische dreiging. In het daaropvolgende 'The Strength of the Weak' wordt nagegaan hoe terroristen onrechtvaardigheden jegens hen begaan weten uit te buiten en aandacht weten te krijgen voor de opvatting dat hun, gesteld tegenover een superieure macht, geen andere keus overblijft dan geweld. Een contra-terroristisch beleid dat enkel steunt op militaire middelen, is gedoemd te falen. Het grootste dilemma bij de bestrijding van terrorisme is 'to address injustice politically without legitimizing terrorists'. In 'The Temptations of Nihilism' analyseert Ignatieff het gevaar dat in de strijd tussen een liberale staat en een terroristische vijand beide afzakken naar een pure vorm van nihilisme: 'violence for violence sake'. In het laatste essay, 'Liberty and Armageddon' behandelt de auteur de mogelijkheid dat terroristen in het bezit komen van massavernietigingswapens. Een pre-emptieve oorlog is in dat geval een 'laatste' 'lesser evil'. (F.v.d.B.)

Deon Geldenhuys: Deviant Conduct in World Politics.

Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2004; x + 441 blz.; £ 65,= ISBN 1-4039-3247-6

Reeds voor 11 september 2001 werkte de auteur aan deze studie over afwijkend gedrag in de wereldpolitiek; '11 september' toonde echter onverhuld aan, over welke destructieve krachten niet alleen staten maar ook niet-staatelijke organisaties beschikken. Het gaat daarbij om offensief gedrag dat een directe bedreiging vormt van de vrede en veiligheid van andere landen en waarbij men (bijvoorbeeld) streeft naar bezit van massavernietigingswapens en internationaal terrorisme

steunt. Deze studie concentreert zich op afwijkend gedrag van staten en zg. 'rogue states' in de periode van na de Koude Oorlog. De auteur ontwikkelt een eigen 'Analytical Framework' waarbij deviant gedrag wordt gedefinieerd in termen van afwijking van algemeen in de wereldgemeenschap geaccepteerde regels en gedragsnormen. Andere componenten van zijn analytisch kader zijn de internationale reacties op deviant gedrag en de wijze waarop de overtreders van de aanvaarde gedragscode reageren op de met deze overtreding in verband staande buitenlandse druk. Vervolgens passeren een 'assortiment' van 'outcasts' uit het verleden en de belangrijkste 'paria's' tijdens de Koude Oorlog de revue. Onder de 'outcasts' treft men onder meer het Ottomaanse keizerrijk en landen als Weimar-Duitsland, het Spanje van Franco, het Portugal van Salazar, de Volksrepubliek China, de DDR en Rhodesië aan; in de tweede categorie figureren landen als Taiwan, Israël en Zuid-Afrika. Vervolgens worden, tegen een historische achtergrond, het wangedrag van Irak, Iran, Libië, Noord-Korea, Cuba, Myanmar en Joegoslavië, en de daarmee samenhangende uitgeoefende buitenlandse druk, geanalyseerd. Hoofdstukken waarin het gedrag van een aantal andere (o.a. Afrikaanse) staten en van 'niet-staatelijke devianten' worden geanalyseerd, sluiten de rij. Ten slotte geeft de auteur een 'inventory of transgressions' en formuleert hij een 'set of rules of good behaviour'. (F.v.d.B.)

Anthony Butler: Contemporary South Africa.

Basingstoke/New York: Palgrave Macmillan, 2004; xii + 187 blz.; £ 49,50 ISBN 0-333-71519-5

Zuid-Afrika maakte een indrukwekkende vreedzame ontwikkeling door;

desalniettemin zijn de problemen er groot. Werkloosheid, misdaad, geweld en AIDS teisteren het land. Macht en welvaart zijn nog steeds in belangrijke mate gebaseerd op de ongelijke sociale en economische structuur van het land. Goed gedocumenteerd en gesteund door niet al te veel, maar ter zake doende, statistische cijfers analyseert Butler de bevolkingsstructuur ('a rainbow nation'), de economische, sociale en bestuursstructuur, alsmede het politieke leven. Ook culturele uitingen, de mate van urbanisatie en suburbanisatie, de heersende ideeën en de belangrijkste *issues* (ook 'nation-building' en democratie) komen aan bod. De auteur maakt zich zorgen over de ontwikkeling van het African National Congress (ANC), dat steeds meer een gesloten karakter krijgt. Het domineert het politieke landschap zonder electoraal te worden uitgedaagd. De Zuid-Afrikaanse democratie is echter nog te fragiel om politieke fragmentatie of raciale polarisatie te kunnen weerstaan. Maar grotere openheid van het African National Congress (ANC) en meer contacten met andere partijen en instituties, alsmede een bereidheid tot compromissen en consensus zijn noodzakelijk, wil het ANC niet verworden tot een staatspartij, met kenmerken van patronage, de-legitimering van de oppositie en ambtsmisbruik. Ook al is het niet erg waarschijnlijk dat deze 'vast, sprawling, and ideologically diverse movement' onder de effectieve controle van een autoritair leiderschap zal geraken, teleurgestelde kiezers kunnen op een gegeven moment thuisblijven en activisten kunnen het voor gezien houden. 'The brightest and best of the new generation are already turning their backs on politics and public service.' (blz. 166) Door deze ontwikkeling zou het ANC in handen van corrupte en cynisch-ambitieuze politieke entrepreneurs kunnen geraken. (F.v.d.B.)